

Anya és csecsemővédelem munkája.

Irta: Gróf APPONYI ALBERT.

II.

A következőkben a Stefánia Szövetség szervezetének működését óhajtom bemutatni néhány rövid vonásban. E működés helyi központjai a védőintézetek, melyek mindegyikében dispensaire található, ahol a terhes nők és az anyák csecsemőikkel tanácsot, orvosi segélyt és mindenféle utbaigazítást találhatnak. A munka oroszlanrészét azonban a védőnők végzik, akik akképek vannak elosztva, hogy minden tízezer lakosra egy védőnő jöjjön, (bár lehetne több) egy helyi fővédőnő vezetés alatt. A védőnők a védőintézet útján az anyakönyvi hivataltól minden születéstől értesülnek, és ahol annak szükségé valószínű, oda a házhöz elmennek, hogy a lehetőséghez képest a csecsemők számára a higiénikus létfeltételeket biztosítsák, az anyát a szükséges utmutatásokkal ellássák, amennyiben ez hatáskörükbe tartozik. Védőnőink mindegyike egyévi tanfolyamot végez a budapesti központi intézet internátusában, ahol elsőrangú szakférfiaktól nyernek kioktatást. A védőnő nem baba, (ámbar baba is lehet az) nem orvos, nem ügyvéd, se nem lelkész, de mindezeknek a hivatásoknak, hogy ugymondjam, előcsarnoki tájékozottságával bír úgy, hogy rendes körülmények közt egészségügyi és erkölcsi utmutatást adhat, amikor pedig mélysegebb beavatkozásra van szükség, védencét oda-vezeti ahhoz a tényezőhöz, amely erre illetékes. A védőnők védencéiket a szükséghez képest gyakran meglátogatják, minden látogatásuk eredményéről feljegyzéseket eszközölnek, melyeket a védőintézet élén álló fővédőnőnek és orvosnak bemutatnak, ezektől a szükséghez képest további utbaigazítást nyernek.

A teljesség kedvéért felemlitem azokat a segéd-intézményeket is,

amelyek védőintézeteink munkáját kiegészíteni hivatnak, melyek azonban a kifejlődésnek még csak első stádiumában vannak. Ilyenek a szülők, amilyeneknek minden nevezetesebb göczponton kellene lenniük, melyekből azonban eddig csak kettőt sikerült felállítani, és egy harmadikat remélünk a legközelebb időn belül megnyithatni. Ilyenek az anyaotthonok, amelyekből csak egy van a központban, a klinikákról a szülést követő 15 nap után elbocsátott olyan anyák számára, akik vagy még gondozásra szorulnak, vagy az életben nem tudnak elhelyezkedni.

Az egy Budapestben létező anyaotthonnak tapasztalásai, az a rendkívül jó erkölcsi hatás, amelyet az abban való tartózkodás az ott elhelyezett nőkre gyakorol, mutatja ennek az intézménynek fontosságát. Végül a tejkonyhákról is meg kell emlékeznem; Mert, bár az egyetlen valóban egészséges tápláléka a csecsemőnek, az anyatej, mégis vannak esetek, ahol a mesterséges táplálék el nem kerülhet, s akkor valóságos életkérdés, az erre fordított tejnek mintaszerű kezelése. Hogy ezzel mit lehet elérni, mutatja az a tény, hogy a budapesti központi intézet dispensaireiben kezelt és mesterségesen táplált csecsemők közül egy évben csak 3 százalék halálozott el. Ilyen tejkonyháink eddig csak tíz van.

Ha már most nézzük a próbát, tudniillik e szervezet működésének tényleges eredményeit, és ebből iparkodunk megállapítani, vajjon a mi szövetségünk nem üresen zakatoló gép-e, mint amilyen társadalmi szervezetünk kísérleteiben nem egy találkozok, akkor a következő eredményekre jutunk.

1924-ben (ez az utolsó év amelyről a statisztikai hivatal megállapi-

tásainak teljességével rendelkezünk) az egész országban 215 ezer csecsemő született, melyből élete első esztendejében 42 ezer, azaz 19,5 százalék halt meg. A védőintézetekkel bíró községek az összes születések száma 53.800 volt, az egy évben aluli halálozások száma 9.300, tehát 17,2 százalék, vagyis az országos átlagnál 2,3 százaléknál kevesebb. Ez magában véve is jelentékeny eredmény volna. De tulajdonképpen nem ezek az arányszámok a döntők, hanem azok, amelyeket nyerünk, ha a szövetségünk szervezete által tényleg gondozott csecsemők halálozási arányát tekintjük, és akkor a következő eredményekre jutunk.

Tényleg védőintézeteink, illetve védőnőink gondozása alatt állott 40.607 csecsemő, (a védőintézetekkel bíró községek csecsemőállományának 65,4 százaléka.) Ebből a 40.607 csecsemőből egy évben aluli meghalt 3217, vagyis 7,9 százalék. Így a szövetség működésének valóságos eredménye. Látnivaló, hogy ahol benyulni tudunk a csecsemő életébe, ott az országos átlagnál, amely 19,5 százalékot tett ki, 11,6 százalékkal kedvezőbb eredményt érünk el. Ez már most is, midőn 40 ezer csecsemőt gondozunk, körülbelül 4500 gyermeknek megmentését jelenti, ha pedig, amint fokozatosan ennek meg kell lenni, működésünket az egész országra terjesztjük ki, akkor 255 ezer, (vagy az

1925. évi hozzávetőleges adatok szerint 231 ezer) csecsemőnek 11,6 százalékát mentenék meg az életnek, de mondjuk csak 10-et, — tekintettel a folytatlagos előmunka előbb kiemelt nagyobb nehézségeire, és akkor is 23.000 halálnak szánt gyermekemet mentenék meg a hazánknak.

Pedig az előbbieken csupán a számokban kifejezhető anyagi eredményt emelhettem ki, melynél szövetségünk azonban nem áll meg. Az erkölcsi hatásokat, amelyeket védőnőink munkája az anyaotthonok és szülőházaknak légköre kiválthat, számokban alig lehet megállapítani, de azok nem kevésbé fontosak és mélyrehatóbbak, mint az egészségügyiek és nem kevésbé alkotják a szövetség vezetőségének gondját. Csak egy számot legyen szabad odavetöleg kiemelni: Budapesten 105 esetben sikerült törvénytelen viszonyokat törvényes házassággá átalakítani és ezzel legalább kétannyi gyermeknek törvényesítését eszközölni. Ezeket a hatásokat is méltóztatassan a statisztikailag megállapíthatóhoz hozzáadni, és akkor lehetetlen, hogy fel ne lelkesedjék mindenki a honmóti munkán, melyet végezni iparkodunk, és amelyet a szövetség szerény munkái valóban csekély díjazás mellett önfeláldozó szeretettel végeznek is. Ezeknek a szerény munkásoknak óhajtom ciklem befeljezésül az elismerés adóját leróni, ők valóban névtelen hősei hazánk új születésének.

Csak biztosítékok ellenében.

Magyarországnak akarva, nem akarva észre kell venni azt a fordulatot, amely a cseh közpolitikában vele szemben az utóbbi időben bekövetkezett. Benes talán már harmad, vagy negyedikben tér vissza a közép-európai Locarno gondolatára s most legutóbb Bécsben jelentette ki, hogy Csehszlovákia igen szívesen lépne paktumra Magyarországgal. Előre is le kell szögezünk, hogy a magyar közvélemény minden olyan közeledést jó szívvel fogad, amelytől azt remélheti, hogy

azok a szörnyű igazságtalanságok, amik vele szemben a békeszerződésben elkövetettek, reparátumnak. Azonban Magyarország nemcsak Trianon rettenetes szellemét nem felejtetheti el, de nem felejtetheti el a békekötést követő esztendőnek szomorú emlékeit s ezek közül is talán a legszomorúbbat: éppen a Benes részéről tapasztalt állandó rosszakaratot.

Ha józan ésszel akarunk az események szemébe nézni, mindenképp meg kell kérdeznünk, vajon mi birta rá Cseh-

A Salgótarjáni Acélgyári Tisztíztó Casinó Története.

A Casinó története, mely a Munka könyvnyomdájából gondos és szép kiállításban került ki a legkedvezőbb olvasmányok közé tartozik, melyek valaha is megjelentek Tarjánban és localis jelentőségében nem méltányolható eléggé.

Ez a társadalom, mely a Karancs, Pécskö és a Zagnya között fejlődött ki az autochton lakosság mellett a legkülönbözőbb elemekből gyarapodott egybe, de vajjon egyé lett-e? Nem. Széttagolódott, különvált s abban a mértékben, melyben Tarján elég rohamos fejlődésnek indult, vált mindinkább külön.

Már helyi viszonyai is arra szorították, hogy nagy elhatározásba került az acélgyár egy-egy lakójának, hogy a bányakolóniába vedődjék, mely régebben nem lévén még a turisztasport kifejlődve, valóságos kirándulásnak számított. A községet pedig, hol az egyik, hol a másik oldalán kerültek el s ha mégis megessett néha, hogy valamely jelentőségteljes esemény az acélgyárat a bányához vonzotta a község is ellátogatott ugyan, de teljes megértés társadalmi téren Salgótarján a három részre tagozódott lakossága között nagy ritkán vagy sohasem létesült.

A község már kö pontja a politi-

kai és közigazgatási szervezeteknek eddigette volna ugyan magához mindkét nagy vállalat tisztviselőit egyébként is, de erre nem voltak meg az elégséges föltételek. A kis számú intelligenciának amennyiben helyzetének tudatára jutott nem volt módjában, hogy az önértéztisztviselői karát a két vállalatnak magához vonza. Szegény volt ez a Tarján, szűkös viszonyok között tengett, nem volt központi megfelelő helyisége, sem központi vezető egyénisége, kinek tekintélye és általános kedveltsége döntőleg léphetett volna fel.

A leghatalmasabb tényező, mely e három részre tagolt helyiséget egyesítette volna társadalmi téren, egy arányaiban kielégítő befogadó képes casinóépület teljesen hiányzott. Semmi sem mutatja ezt világosabban, mint az a esemény, hogy jó régen március 15-én ünnepelte a község és az acélgyári tisztviselők közül is többen vettek részt, Borbély Lajos vezérigazgatóval együtt és az ünnepet az akkori Tarján egyik szerény körmájának helyiségében kellett megtartani.

Mindezekhez hozzájárult, hogy Borbély vezérigazgató tisztviselőinek és munkásainak mindenirányú szociális igényeit óhajtván kielégíteni, a magas nívón álló tisztviselői kari szellemet emelkedett önértékkel telítette meg; és hogy társadalmilag se nagyon vágyódjék a tisztviselő szabad óráiban az acélgyár területén túl, megfelelő casinót létesített, mely jó és első előállítás s a szórakoz-

zás minden előfeltételével lett megteremtve.

Amennyire megfelelt az a vállalat céljainak, éppoly kevéssé járult hozzá, hogy közös ünnepi és mulatságai legyenek a községgel. De mégis ez volt a helyes megoldás s ez annál inkább váltott becsületre az acélgyári tisztviselők és lett kedves szórakozóhelye a községnek is, mert az acélgyári casinó vezetője a községbelieket magyaros vendégszeretettel látta mindig körében és a casinó életében kialakult hazafias értékes kitűnő szellem tárt karokkal fogadta a hozzá kíváncsiakat.

Körülbelül ugyanezek a viszonyok fejlődtek ki a bányánál is, melynek saját külön casinó élete elkülönült volt, de némileg rendes tagjai sorába vette fel a község erre vágyó tagjait.

Ez a társadalmi fejlődés, mint differentiál folyamat természetes volt s ha lett volna valamelyes központi hatóerő, akkor az integrálás is megindulhatott volna.

Ez a trias-korszak a község fejlődésében most sem mult még el, pedig a község azóta r. tanácsú városá lett, van realgimnáziuma, polgáriiskolája, pompás postaeépülete, (kitűnő vezetéssel) vilámos világítása, piactéri megálló állomása, a nagy iparvállalata mellett három kisebb méretű vállalat fejlődött ki mondhatni a község belterületén; a fejlődés megindult minden téren s kétségtelenül a városnak kell majd kezébe venni a társadalmi, po-

litikai és szellemi irányítást, mely cél elérésére a feltételek elég kedvezően alakulnak. Új városrészt épül, a régi csinosodik, a környékről is települ majd ide az értelmi osztály is s ha egészségügyi viszonyai a vízvezeték és a csatornázás kiépítésével megjavulnak, családi házak építése erőteljesen folytatódik, piac, vághidja, sportpályái fedett és nyílt fürdői megvalósulnak, akkor a község majdan hatalmasabb arányokban felépülő kulturális palotája benne a casinó helyiségeivel büszkén fogja kitárni kapuit annak a társadalomnak befogadására, mely az „Egyesülésben az erő” jelszavával indul neki magasabb feladatok megvalósítására.

Casinó épületéről szólni érdekesnek látszik annak megemlése, hogy a fentebb rövid vonásokban vázolt 3 tagú elkülönülése a tarjáni társadalomnak helyrajzilag mintegy symbolizálva van életfelfogás szerint is az épületekben: a bányá a mostanában lebontott hajdani nagy emlékü és nagy multu u. n. kastélyában az acélgyár a könnyed stílusú, kedves virágos park körépett álló volt vezérigazgatói lakás és irodahelyiségek épületében, a város pedig legeraeraticusabb épületében, a Szilárdy dominiummal szemben levő tágas udvar sarkára került ösdi, volt takarékpénztári sárga kastélyban.

A bányakastély leomlott (tőle még elbucszom) az acélgyári parképület várja a boldogabb jövőt hogy egy modern palotának adjon helyet; a sárga ódon Jan-

mánnyal együtt lemondott. Ekkor Holcsék Antal korelnök vezetésével egy jelölő bizottság félre vonult, hogy kijelölje, kiket ajánl az újabb 3 évre megválasztani. Ezek a következők: Herczegh József vődnök, Wabrosch Béla világi elnök, Horváth László egyh. elnök, Lapsánszky János alelnök, az igazg. választmányba: Jopponyi József, Demeter Bertalan, Horváth Gyula, Bartha Rezső, Révay Sándor, Hainisch Nándor, Dr. Holcsék Béla, Csomor Mátyás, Tamás József, Bartha Miklós, Olaj Gyula, Makray István, Kossik István, Szántay István, Percze József, Paliczka József, Horváth László tanácsnok, Ferencz József, Szenthe László, Dr. Pitta Lipót, Ungvári Miklós, Majjer Vilmos, Forgó Antal, Papesch János, Gajda Fülöp, Varga Gyula, Süle Pál, Csomor József, Kurucz Lajos, Gurszky Károly. Pótlagok: Mihályi Ágoston, Deák János, Gabriél Ignác, Drenghács Viktor, Gammel József, Langár Sándor, jegyzők Kovács Antal és Kaszper Kálmán; pénztárosok Fekete Gyula, Szenes Arnold; Könyvtárosok Miskely István Vogl (Olbricht) József; számvizsg. bizt. Bartha Rezső; gazda Bozó János. E jelöléshez egyhangulag hozzájárult a közgyűlés. Majd Szántay István indítványozta, hogy Horváth László elnöknek és a tisztviselő karnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazzassék, mert ismerik azt az önzetlent és céltudatos munkát, amit a kör vezetéséhez kifejtett. Egyhangú lelkesedéssel járul hozzá a közgyűlés, majd a himnusz elnéklésével véget ért a gyűlés.

Dr. Horváth Mihály. Az Országos Stefánia Szövetségnek mindig főteheres volt az anyák és csecsemők védelme, a kiskorúak és gyermekek testi épességének megővése. A Stefánia Szövetség ismét e cél szolgálatába szegődött, amikor az ő rendezésére f. hó 21-én vasárnap d. u. fél 4 órakor Dr. Horváth Mihály egyetemi orvostanár a polgári iskola tornatermében nagyjelentőségű népevőlést előadást tart, amelyben a gyermek testi épességét vizsgáló elferdülések jelentőségére hívja fel a közfigyelmet. Sajnálatos, hogy a mi népünk, sőt a műveltebb társadalmi osztályok is az elferdülésekkel szemben teljesen közömbösek s rendszerint csak akkor fordulnak a szülők orvoshoz, amikor gyermekük hibás fejlődése már nagyon is szembetűnik. Ezen akar változtatni Horváth professzor, amikor bejárta az országot a tanítás és felvilágosítás eszközeivel igyekszik a népet a betegség és elferdülések elleni védekezésre nevelni. Miután az előadás minden a gyermek gondozásával foglalkozó egyént kiválóan érdekel, így különösen a szülőket (anyákat) orvosokat, az összes tantereket, óvodákat, szülészket, sőt azokat a hatóságokat is, amelyek hatáskörébe az ügy valamely vonatkozásában tartozik, felkérjük az összes érdekelteket, de különösen a nagy közönséget, hogy az előadáson, (mely ingyenes) lehetőleg teljes számmal jelenjenek meg. 64. sz. Stefánia Szövetség salgótarjáni fiókja vezető orvos Dr. Tobola.

Az acetályári „153 Mátra” cserkészcsapat és Levente Egyesület lelkes mozgalmát, a f. hó 7-én tartotta. Ismeretterjesztő előadás keretében újabb oldalról ismerhettük meg. Eddig azt láttuk, hogy az ifjúság lelket töltötte be varázslatos hatalmával és az élet szírtjei közt vezette a szebb, a biztatóság jövő felé. Munkavégzéstől hajtva, erők tudatában ismeretekben és szépségekben gazdag lelki tartalmát csillogtatták meg a nagyszámú szülő és érdeklődő jóbarátok előtt, remélve, hogy az est kedves hangulatban kinyílt szívek befogadják az ő lelkeket eltöltő szent eszméket. Jómunkát végeztek fiuk! Kitartással tovább!

Köznyar estély. Mint mult számunkban megemlékeztünk az április első felében rendezendő magyar estély első készületei szerényen folynak. Ertesüléseink szerint Csepreghy népszerű népszínművet „A piros bugyellárist”, adják elő, ezzel is kidomborítanak akávan a magyar jelleghez való ragaszkodást. Több lelkes hölgy agitációja folyik, hogy lehetőleg a hölgyek egyszerű magyar ruhában jelenjenek meg, ami azonban nem zárja ki, hogy más ruhában magyar kokárdával is minden magyar érzésű nő részt vegyen az estélyen. Igaz, hogy a szívekben keresendő a magyar nem a ruhában, de valahogy buszkeség dagaasztja magyar keblét minden nézőnek, aki a mai levetkőző divat korában szépséget, erényt a magyar lelket mutató nemzeti ruháinkat látja Salgótarján hölgyein. Nekünk legalább szemet, szívet gyönyörködtető érzést jelent a hölgyeink magyar ruhája.

Munkáslevél.

As olcsó kenyér.

Ne haragudjék rám tisztelt Szerkesztő Ur, hogy megint csak önnek kezelem a szívem nagy panaszait, de olvasva kitűnő magyar írásait, valamint látva a szociális kérdések iránti buzgó érdeklődését, ünnepélyes bizalmat érzek magas személyével szemben.

Ugy érzem Szerkesztő ur, hogy tulajdonképpen ballépést követtem el a képviselő választás idején. Hibás ugyan aligha vagyok, mert jóhiszeműleg cselekedtem. Nekem ugyanis nem kell a politika, de kell a kenyér. Már pedig váltig erősítgették előttem, hogy lesz olcsó kenyér, ha hivatalos szociáldemokrata jelöltünknek szavazok. Így aztán ettől a jölekkü biztatástól kellőleg elgyalvula le is adtam voksomat vörös nemzetközi elvtársunkra, de később — itt a baj — némileg megtántorodott bennem a hűség. Már akkor is megmondotta imádott feleségem, hogy aligha lesz abból a kenyérből és jölektől valami, de vitélről rákiabáltam szegényre, hát csend lett. Minálunk így szokás. Hanem keserves évek múltán sem akar jelentkezni az olcsó kenyér és jobb megélehet, így rosszul áll ügyem a családi tanácsban.

Végre mégis jóra fordul minden. Mivel én nagyon erősen tudok gondolkodni, rájöttem valamire, de egyszerűen oda lenne a tekintély, ha az asszony megtudná, hogy mire,

Tisztán láttam már, hogy ez a pizslicsár kenyérgyűjtes teljesen rendben van, mindössze annyi malőr történt, hogy mi — oktondi választók — némileg félre értettük a különben világos dolgot. Tényleg megvan az olcsó kenyér Szerkesztő Uram, bár nem nekünk éppen, hanem a nagyságos képviselő urnak, aki — mint jól hallom — autón is szokott járni és friss egészségben rendkívül jól érzi magát odafenn Pesten. Ő már nem proletár, neki már nem fáj a mi fejünk, hiszen igen sok szép millió üti havonta a márkát. Az sem igaz, hogy velünk munkásokkal keveset törődnek, mert mihiely választásra kerül a sor, éjjel nappal itt lesz ő közöttünk és ismervé szívének üjságát kész örömmel megfogja ígérni újra az olcsó kenyeret. Csak nem kell tehát gancsoskodni és ilyen semmisségen fennakadni.

Hogy a frankügyet túlságosan fel-fújta és kiszínezte a mi jeles parlamenti frakciónak, az igaz. Hogy ez rengeteget ártott a szerencsétlen országnak, becsléltünknek, hitelünknek, külföldi ipari piacunknak, ez is igaz. Hogy így még nyomorúságosabb a gyárüzem még kevesebb a munkaalkalom, még kisebbebb a dolgozó munkás kenyere, nagyobb az inség: ez is mind igaz. De látja Szerkesztő Ur, nekem eszem van, tehát nem fogok követ dobni a minagyságos képviselő urnakra és társaira, hanem a gyöngébbek kedvéért szívesen kimagyarázom a dolgot. Először is a mi jó urnunk, egyszerű tanulatlan ember, tehát igazán nem tudja állítani. Másodszor is ő most politizál, tehát nem érhet rá a néppel foglalkozni és igazán nem lehet hibája neki, hogy siralmas helyzetünkkel nincsen tisztában. Harmadszor is utóljára pedig a mi jó urnunk nemzetközi, tehát neki sem az ország bajaihoz sem a nemzeti érzésű magyar nép panaszaihoz nem lehet semmi köze. Csak hagyjuk őt nyugton! Magasan áll és magasra néz, jól tudja, hogy mit csinál. Láthatjuk, hogy ezzel kapcsolatban mint

tombol odakint örömben az „emigráció” és az innen elszalasztott kommunista had.

Érdekes, Szerkesztő Uram! hogy megtisztult előttem a nemzetköziség fogalma. Én mindig abban a boldog hitben élttem, hogy nemzetközi vagyok, míg végre valaki jól megmagyarázta, hogy születésem, lakóhelyem, származásom, neveltetésem, gondolkodásom, hitem, munkám, vérem, életem, nyelvem, érzésvilágom, kényerem borom, nótám, szóval bölcsem és sirom tisztára magyar. Megtudtam azt, is melyik az az egyedüli nemzetközi fajta, amely mindenütt található és mindenütt szociáldemokrata. De erről majd máskor lesz szó, most csak példának hozom fel, hogy szerintem a legigazabb, azaz vérszerinti nemzetközi a Rotenstein Már, Pikler, Propper elvtárs és több ilyen hasonló.

Szigorú bizalmasággal megvallhatom magának édes Szerkesztő Ur, hogy többször előgott már ezek miatt az egészséges magyar undor, de mindannyiszor hősiesen le tudtam azt gyurni. Sőt mivel engem már az ovodában is igen okos gyerekek tartottak bámesz kartársaim és kivételesen erős lelkiuletem van, ma így gondolkodom: félre te kaján irigységl — ne merje bántani senki a miszeretlet nagyságos urnakat és holmi választónak nevezett emberfia ne zavarja őt céltudatos munkájában. Mert az elfogult és mákacs keresztényszocialistákat leszámítva, manapság világosan látja minden józan munkás, hogy az ehezó bankárok, tönkrement valutások, elaggott bérések és nélkülöző vörös székfűs fővezérek talpra állítása után igenis rákérül a sor a magyar munkás bajainak orvoslására, és akkor lesz kenyér. Tehát csak kitartás emberek, bizalom és türelem!

Azon sem ütközhetek meg, hogy a mi szociáldemokratainknak mindenütt legelső és legsürgősebb tennivalója a zsidó barátság ápolása és érdekeinek alátámasztása. Én mint jó nemzetközi (bár csak kinevezett) azt tartom helyesnek, hogy föltétlenül első a született nemzetközinek, Marx Mordechaj fajsterevének ügye, tehát a borzalmas numerus clausus eltörlése, harc az Isten ellen, a keresztény (és csak a keresztény) vallások tapintatos kiirtása, a magyar nemzeti érzés mesteri kioperalása és a pártadó bevasalása. Az olcsó kenyér és a munkásság bajai pedig... de hát vannak-e egyáltalán bajai a munkásságnak? Ez megint nagy kérdés, külön vizsgálatot érdemel.

Igy aztán megnyugtatom magamat, máskor azonban megint elfog a töprengés és raskogatom nagy nyugtalansággal a székálmát: hátha mégis rossz uton járunk és tévedni talál a mi jó nagyságos urnunk magas politikájá? És mégis kintartok mellette, pedig a legmeghitebb komám tegnapelőtt is azt mondotta a három deci mellett, hogy mióta élek, bogaras vagyok. De én csak nevetek.

Hiszen van még nekem végszükségre egy kitűnő mentő ötletem. Nem volna jobb, ha én is föllépnek képviselő és beigérem az olcsó kenyeret? Sokba nem kerül és mégis használ, mert ha másnak nem is, de nekem biztosan jut belőle. És végérvényesen rendbejövök drága nőmmel, ami szerintem igen fontos. Mit szó hozzá, Szerkesztő Ur?

Kellő támogatása reményében maradtam önzetlen tisztelője:

Tarjani András
felvilágosult fémmunkás.

e. 11 órakor óhajta megünnepelni a Hősök szobra előtt. A katonaság az összes iskolák és társadalmi egyesületek bevonásával egy közös hazafias ünnepség keretében aldoznak a nagy nap emlékének. Március hó 15-én (hétfőn) d. e. 10 órakor az összes hitfelekezetek hazafias ünnepi isteni tiszteletet fognak tartani. Felkértem a város hazafias polgárságát, hogy ez alkalommal házaikat nemzeti színű bogokkal feldíszítsen és az ünnepélyen, valamint az isteni tiszteleten résztvenni szíveskedjenek. Músor: a falragaszon.

Miután a kiadott ívek késedelmesen futnak be, kényszerűségből a levente sorsolás halasztást szenved, Sorsolás 1926 április 29-én lesz.

A zöld vadász.

Sok évvel ezelőtt történt, talán igaz volt, talán nem. Az ember szinte mosolygó mikor hallja avagy olvassa, hogy így egyszerű, naiv, csöndes kis történet, mint valóság élt és beidegződött az emberek szívének lelkébe s szállt, szállt apáról, fiúra, szájról, szájra, generációról, generációra azzal a csodálatos megjegyzéssel, hogy valóban így volt, valóban megtörtént, ez is látta, az is látta az ezüsthajú aggyastyánok közül itt a nógrádi bányamedence inasziói hegyei között keletkezett legelső bányatelep egykori iójában.

Ugyirom meg, ahogy hallottam: Sem hozzá nem teszek, sem el nem veszek bele. Egyszerű keretesen szavakkal mint ahogy az bele kapcsolódott az erdő csöndjében élményem közé, mikor a népet megnyilvánulást kerestem, lestem, tanulmányoztam s szépségeinek meg-megcsillanó lidércenyéből, babonás tűzéből gyűjtöttem a bányászok között, a földvájó, halkszavú, kankalinszínű gnómok ajakáról palaták népköltészetnek, népmesének, kultur életjelenségeknek aranyforgácsait.

Öt tőlünk a fenyeserő gyepájszán ján kigyózó hegyősvény nyirkos hasznosnyosóján néhányan a hajnali derengésben.

Előtünk lobogott a friss tűzrakás mellett, egy-két bányászmecces, . . . bányászlámpa.

Csend volt. Csak az erdő zugott titokzatosan rejtelmekben.

Az öreg bányamester vitte a szót, mesélt, az erdő lombjai közt elterülő vidéken pusztuló bányatelep egykori életéről.

„ . . . Régen volt, sok-sok évtizeddel ezelőtt. Fialat voltam akkor vidám és bohó.

A földmelyében vájtam még akkor a fekete gyémántok „Mátra” kőszentét.

Esténként a napi munkám fáradságait akartam kipihenni a telepi kántinban a telepi kocsmában kerestem virágos, üdülést, szórakozást. Kecskelábú asztalok mellett fogyasztottuk az élet mérgező nedjét, a bort vagy a sör, ahogy a kedvünk tartotta és követelte.

Egy este amint szótlanul idogáltunk a kántinos is mellénk telepedett.

Folyt a szó, a mese, a babonás viszármékezés. Mindenki tudott valami háborzongató regét, valami érdekes epizódot, melynek minden fordulata borsódzott a hátunk.

Voltak közöttünk olyanok is akik nevettek, kacagtak, mosolyogtak a lehetetlennel lehetetlenebb s hihetlenebb mende-mondákon, amikor a kocsmáros kijelentette, hogy bizony a sok szónak van ám értelme, mert ő bármely pillanatban idevarázsolja, megjeleníti és láthatóvá teszi a pokol szörnyetegét, a bányák rémét, az emberekre leselkedő ördögöt.

Egy pillanatra mélységes némaság lett ura mindegyikünkön. A szavak rémítő sulya alatt elhallgattak az ajkak, csak a szemek sziporkáltak a félelemtől s a szívek dobogása volt erősebb, szinte ijesztően vészes dobogástól.

A dermesztő nyüge alól talán én szabadultam fel a leggyorsabban. . .

Bátortalanul ugyan, de mégis csak kijelentettem, hogy nem hiszem, amíg nem látom az ördögöt.

Társaim is siettek valamennyien bizonyítgatni, hogy bizony ez csak, akkor lesz hihető, ha tényleg eljön közénk az ördög.

A kocsmáros azonban titokzatos sejtelmességgel folytatta tovább. . . az ördög vonatkozó megjelentetési módját.

„ . . . Ha megállapodnak benne, hogy milyen formában kívánják látni, akkor megteszem, mert eredeti alakjában is meg-

